

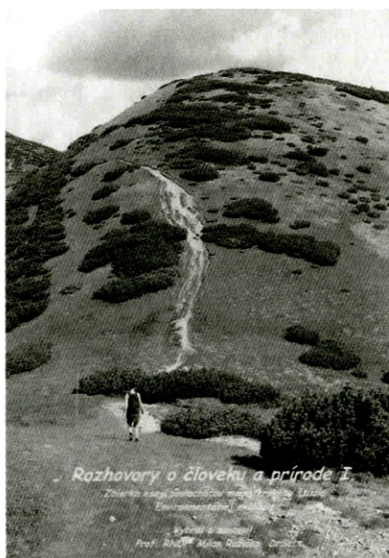
Medziludské vzťahy a civilizácia

Už od dávnych čias sú s ľudstvom spojené rodové a kmeňové zvyky a oslavy. Dnes sa jednoducho povie ľudové tradície. Tieto však neboli samoučelné, mali utužovať medziludské vzťahy, súdržnosť v rodine a pripomenúť vzájomnú previazanosť ľudských osudov v každodennom živote. Neoddeliteľne to súviselo s uvedením si každého jedinca, že jeho život je spojený s celým okolím, a to aj s prírodou a starostlivosťou o ňu.

Ešte v predminulom a v prvej polovici minulého storočia sa veľmi dbalo na dodržiavanie ľudových tradícií a zvykov. A to nielen na vidieku, ale aj v mestách. Nešlo len o zvyky spojené s dodržiavaním životospripravy, či s udrzovaním hospodárstva. Mali dočinenia aj s udrzovaním súdržnosti, vzájomnej spolupatričnosti a pomoci.

V povojnovom období minulého storočia nastal obrovský rozvoj bytovej výstavby, mestá sa začali rozrastať vo veľké aglomerácie a z pôvodných malých sídlisk, ktoré sa budovali na ich okrajoch, vznikli mestské časti. Všetko to bolo spojené s rozmachom industrializácie. Ľudia potrebovali bývať. Nielen ľudia miestni, ktorí sa museli presťahovať zo starého do nového, ale aj ľudia z okolia a vzdialenejších častí, ktorí sa sťahovali za prácou. Tu postupne vznikli značné problémy v medziludských vzťahoch. Koľko ľudí, toľko názorov a charakterov. Je nemožné, aby si všetci rozumeli a boli si sympatickí!

Tradície a zvyky sa presťahovali z dvorov a záhrad za dvere panelákov a niektoré zanikli takmer úplne. V ohromnej anonymite sídlisk ľudia strácali súdržnosť a spolupatričnosť. Rozvoj rozhlasu a te-

levízie postupne uzatvoril obyvateľov doma. Načo chodiť von, medzi ľudí, keď stačí sedieť pekne v teplúčku pri televízore?! Veď celý svet príde k nám! Človek je síce tvor spoločenský, má potrebu vzájomnej komunikácie a zdieľania svojich pocitov a názorov na okolitý svet, ale je omnoho jednoduchšie a pohodlnejšie nerobiť nič a očakávať, čo sa stane, ako sa pokúsiť čokoľvek zmeniť. Úprimne povedané, ak je snaha len z jednej strany, načo sa namáhať?

Narušenie medziludských vzťahov prinieslo narušenie kvality života, nielen z pohľadu sociálneho, ale aj z pohľadu ekologického a estetického. Ruch, prašnosť, výfukové plyny, továrenské komíny a množstvo odpadu. Šedé fasády panelákov, prehustená zástavba, kde sa nebral ohľad na potrebu dostatočného množstva zelene, oddychových zón a športovísk. Je úplne samozrejmé, že to vyvolávalo podráž-

denosť, zlú náladu. Prichádzali depresie a uzatváranie sa do seba. Nikto na nikoho nemal čas, nikto nechcel počúvať problémy iných, veď vlastných mal až-až!

S rozvojom motorizmu sa asi ani neuvažovalo. Čo to prinieslo? Balkóny a okná „ozdobené“ sušiacou sa bielizňou s použitím „avivážneho“ smogu z miestnej továrne, autá zaparkované na trávniku. Ľudí, čo nepoznajú ani susedov, čo bývajú v tom istom vchode.

Odchodom na víkendovú chalupu, chatu či k rodičom na vidiek, sa zrazu anonymita vytráca, pretože tam, kam sa ide, každý každého pozná a vie, kto kam patrí. Tam sa ľudia snažia starať o okolité prostredie, pretože majú pocit zodpovednosti za to „svoje“. Veď, čo by povedali susedia? A tak sa každý snaží. Ale po návrate do mesta zasa všetko dobré nechajú tam, odkiaľ prišli.

Vo veľkých aglomeráciách je človek v anonymite a stráca pocit zodpovednosti za svoje okolie. Deti často vychováva ulica, a nie rodina! Výchova detí, ale aj dospievajúcej mládeže k starostlivosti o životné prostredie a bezprostredné okolie, v ktorom žije, sa potom neodohráva na lúke, v parku či v lese, ale v nákupnom a zábavnom centre, pri videohrách alebo vysedávaním pri počítači a surfovaním na internete.

Deti sa v podstate nemajú kde hrať, a tak sa hrajú na ceste, čo prekáža bezohľadným vodičom. Keď vysedávajú na schodoch pred vchodom, zasa frflú starí ľudia. Aj oni chcú mať svoj pokoj. Zaujímavé je, že dôchodcovia väčšinou bývajú na prízemí a stále pozerajú z okien. Všimli ste si to niekedy? Sú sami, je im smutno, preto sa aspoň takto snažia o akýsi kontakt so svetom.

Deti, ktoré sa nemajú kde realizovať, unikajú inak. Keď nezasadím, aspoň polámem! Keď nepostavím, tak aspoň rozbijem! Doma sú to najslušnejšie deti, ale čo na ulici, kde ich nik nepozná?

Je smutné, že toto všetko prináša so sebou rozvoj spoločnosti. Koľko ľudí ste dnes stretli, čo sa len tak usmievali? Milo, nenútene, bez nejakého vážnejšieho dôvodu. Určite nie veľa. A pritom je to taká banálna a jednoduchá vec, ktorá môže zmeniť deň nielen vám, ale aj vášmu okoliu.

Tak sa usmejme a pozrime sa na budúcnosť s nádejou, že ju dokážeme zmeniť. Treba začať od seba.

Niekedy je to práve to najťažšie, ale za pokus to určite stojí...

Miroslava Luňáková

Esej poslucháčky magisterského štúdia Environmentálnej ekológie na Katedre ekológie a environmentalistiky FPV UKF v Nitre vyšla v zbierke Rozhovory o človeku a prírode I., 2004. Vybral a zostavil prof. RNDr. Milan Ružička, DrSc.

Politici deklarovali vôľu zvýšiť podiel obnoviteľných zdrojov energie

Medzinárodná konferencia **Renewables 2004** sa konala v Medzinárodnom kongresovom centre v Bonne v dňoch 1. – 4. júna 2004. Výber miesta, kde sa podujatie uskutočnilo, nebol náhodný. Je vše-

obecne známe, že Nemecko je už viac rokov svetovým lídrom v podpore a nasadení technológií obnoviteľných zdrojov energie (OZE).

Pozvanie nemeckej vlády na konferenciu prijalo 3 600 účastníkov vrátane 121 vládných činiteľov zo 154 krajín sveta, 30 medzinárodných organizácií a ďalších inštitúcií, čím sa nepochybne stala najväčšou udalosťou roka v tejto oblasti. Cieľom podujatia, ktoré nemecký kancelár G. Schröder avizoval už r. 2002 na Svetovom summite v Johannesburgu, bolo prediskutovať možnosti zvýšenia podielu OZE v trvalo udržateľných energetických systémoch budúcnosti na globálnej i národnej úrovni a definovať potrebné politické a ekonomické kroky na rozvoj plnohodnotného trhu v kombinácii

s environmentálnymi a rozvojovými programami.

Ako sa vyjadrili viacerí prominentní účastníci (napr. J. Trittin a H. Scheer), obdobie diskusií a otáľania pominulo a masový nástup OZE sa stáva realitou. K najvýznamnejším

výsledkom konferencie patrilo prijatie politickej deklarácie, medzinárodného akčného programu a súhrnu odporúčaní na realizáciu politických opatrení na podporu OZE.

V politickej deklarácii účastníci prezentovali svoj záväzok podporiť využívanie OZE a zvyšovať energetickú efektívnosť. Okrem iných úloh sa vyzdvihli najmä nasledujúce:

- zabezpečiť prístup k energetickým službám približne 1 miliarde ľudí,
- odstrániť administratívne bariéry rozvoja OZE,
- zabezpečiť spravodlivú konkurenciu internalizáciou externých nákladov pri všetkých druhoch energetiky,
- podporovať verejné i súkromné financovanie,
- budovať ľudské a inštitucionálne kapacity,
- podporovať výskum a medzinárodnú spoluprácu v tejto oblasti.

V medzinárodnom akčnom pláne sa vlády, medzinárodné organizácie a ďalší zúčastnení zaviazali realizovať 165 konkrétnych projektov. Mnohé štáty a inštitúcie prijali ambiciózne ciele. Napr. Európsky parlament na konferencii ohlásil úmysel do r. 2020 zvýšiť podiel OZE na celkovej spotrebe energie v EÚ na 20 % (cieľ pre r. 2010 je 12 %). Čína sa zaviazala dosiahnuť 10 % podiel výroby energie z vetra, slnka, biomasy a malých vodných elektrární do r. 2010 vybudovaním inštalovaného výkonu 60 GW. Podobné ciele si stanovili aj ďalšie krajiny. Svetová banka má zvyšovať financovanie projektov OZE o 20 % ročne počas najbližších piatich rokov. GEF (*Global Environment Facility*) sa zaviazal každoročne alokovať o 100 miliónov USD viac na projekty v rozvojových krajinách. Nemecko zvýši v najbližších piatich rokoch sumu na podporu pôžičiek pre projekty v rozvojových krajinách o ďalších 500 miliónov eur. USA prezentovali úmysel dosiahnuť do r. 2010 konkurencieschopnosť veternej energetiky (vo vhodných lokalitách na pevnine) znížením ceny vyrobenej kilowatt-hodiny na 0,03 USD.

Tretím dôležitým dokumentom konferencie je súhrn skúseností rozvinutých a rozvojových krajín z dosiaľ uskutočnených politických a ekonomických opatrení na pod-